Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
MELCHIOR WATHELET
föredraget den 26 maj 2016*

Mål C-294/15

Edyta Mikołajczyk
mot
Marie Louise Czarnecka och
Stefan Czarnecki

(begäran om förhandsavgörande framställd av Sąd Apelacyjny w Warszawie (Appellationsdomstolen i Warszawa, Polen))

”Begäran om förhandsavgörande — Civilrättsligt samarbete — Domstols behörighet, erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar — Förordning (EG) nr 2201/2003 — Artikel 1.1 a — Materiellt tillämpningsområde — Ansökan om annullering av äktenskap som ingetts av tredje man efter det att en av makarna avlidit — Artikel 3.1 — Behörighet hos domstolarna i den medlemsstat där sökanden har hemvist att pröva en sådan talan”

I – **Inledning**

1. Förevarande begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 1.1 a och 3.3 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000** (nedan kallad förordning nr 2201/2003).

2. Begäran avser särskilt tillämpningen av nämnda förordning då ett förfarande för annullering av äktenskap inletts av tredje man efter det att en av makarna avlidit.

II – **Tillämpliga bestämmelser**

3. I skäl 8 till förordning nr 2201/2003 anges att ”[m]ed avseende på äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap bör denna förordning endast tillämpas på äktenskapets upplösning och bör inte avse sådana frågor som orsakerna till äktenskapsskillnaden, förmögenhetsrättsliga konsekvenser av äktenskapet eller andra frågor som har samband med dessa”.

4. Tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003 definieras i artikel 1.1 och 1.3 i förordningen enligt följande:

”1. Denna förordning skall, oberoende av domstolstyp, tillämpas på civilrättsliga frågor om

* Originalspråk: franska

** EUT L 338, 2003, s. 1. I detta förslag till avgörande avses förordning nr 2201/2003 i ändrad lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 2116/2004 av den 2 december 2004 (EUT L 367, 2004, s.1).

a) äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap,

…

3. Denna förordning skall inte tillämpas på

a) fastställande eller bestridande av börd,

b) beslut om adoption, åtgärder som utgör förberedelser för adoption, ogiltigförklaring eller upphävande av adoption,

c) barnets efternamn och förnamn,

d) myndighetsförklaring,

e) underhållsskyldighet,

f) truster och arv,

g) åtgärder som vidtas till följd av brottsliga gärningar som har begåtts av barn.”

5. Artikel 3 i förordningen, med rubriken ”Allmän behörighet”, föreskriver följande:

”1. Behörighet att ta upp frågor om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap skall tillkomma domstolarna i den medlemsstat

a) inom vars territorium

— makarna har hemvist, eller

— makarna senast hade hemvist om en av dem fortfarande är bosatt där, eller

— svaranden har hemvist, eller

— om ansökan är gemensam, någon av makarna har hemvist, eller

— sökanden har hemvist om sökanden har varit bosatt där i minst ett år omedelbart innan ansökan gjordes, eller

— sökanden har hemvist om sökanden har varit bosatt där i minst sex månader omedelbart innan ansökan gjordes och sökanden antingen är medborgare i den berörda medlemsstaten eller, när det gäller Förenade kungariket och Irland, har ’domicil’ där,

b) i vilken båda makarna är medborgare eller, när det gäller Förenade kungariket och Irland, båda makarna har ’domicil’.

2. Vid tillämpningen av denna förordning skall termen ’domicil’ ges samma innebörd som den har enligt rättsordningarna i Förenade kungariket och Irland”.

III – **Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna**

6. Omständigheterna i förevarande mål är ovanliga och sträcker sig flera decennier tillbaka i tiden.

7. Den 20 november 2012 ingav Edyta Mikolajczyk en ansökan till Sąd Okręgowy w Warszawie (Regionala domstolen i Warszawa, Polen) om annullering av det äktenskap som hade ingåtts den 4 juli 1956 mellan Stefan Czarnecki och Marie Louise Cuenin inför direktören för civilregistreringsbyrån i sextonde arrondissementet, Paris (Frankrike). Edyta Mikolajczyk gjorde gällande att hon var universell testamentstagare efter Stefan Czarneckis första maka, Zdzisława Czarnecka, som avlidit den 15 juni 1999.

8. Enligt Edyta Mikołajczyk hade det äktenskap mellan Stefan Czarnecki och Zdzisława Czarnecka som ingicks den 13 juli 1937 inför direktören för civilregistreringsbyrån i Poznań (Polen) aldrig upplösts, och därför var det äktenskap som ingicks den 4 juli 1956 i Frankrike mellan Stefan Czarnecki och Marie Louise Cuenin ett fall av bigami.

9. Talan om annullering framställdes mot Stefan Czarnecki och Marie Louise Czarnecka. Eftersom Stefan Czarnecki avled den 3 mars 1971 utsågs en god man att företräda honom i detta förfarande. Stefan Czarneckis goda man biträdde Marie Louise Czarneckas inställning.

10. Marie Louise Czarnecka gjorde gällande att Sąd Apelacyjny w Warszawie (Appellationsdomstolen i Warszawa) saknade behörighet och yrkade att talan om annullering skulle avvisas. Hon yrkade i sak att talan som helhet skulle ogillas som ogrundad.

11. Genom beslut av den 9 september 2013 ogillade Sąd Okręgowy w Warszawie (Regionala domstolen i Warszawa) invändningen om att polsk domstol saknade behörighet och detta beslut överklagades inte av parterna.

12. Genom dom av den 13 februari 2014 fann Sąd Okręgowy (Regionala domstolen i Warszawa) att äktenskapet mellan Stefan Czarnecki och Marie Louise Czarnecka hade upplösts genom äktenskapsskillnad av polsk domstol den 29 maj 1940 och ogillade således talan om annullering av det senare äktenskapet.

13. Edyta Mikołajczyk överklagade denna dom till Sąd Apelacyjny w Warszawie (Appellationsdomstolen i Warszawa).

14. Vid prövningen av överklagandet uttryckte den hänskjutande domstolen tvivel över huruvida polska domstolar hade internationell behörighet att pröva det nationella målet på grundval av artiklarna 1 och 3 i förordning nr 2201/203. Sąd Apelacyjny w Warszawie (Appellationsdomstolen i Warszawa) beslutade följaktligen att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Omfattas förfaranden för annullering av äktenskap av tillämpningsområdet för [förordning (EG) nr 2201/2003] när dessa inletts efter det att en av makarna har avlidit?

2) För det fall fråga 1 ska besvaras jakande, omfattar tillämpningsområdet för [förordning (EG) nr 2201/2003] även förfaranden för annullering av äktenskap som inleds av en annan person än någon av makarna?

3) För det fall fråga 2 ska besvaras jakande, kan en domstol i ett förfarande angående annullering av ett äktenskap, vilket inletts av en annan person än någon av makarna, vara behörig med stöd av någon av behörighetsgrunderna i artikel 3.1 a femte och sjätte strecksatserna [i förordning nr 2201/2003]?”

IV – **Förfarandet vid domstolen**

15. Begäran om förhandsavgörande inkom till domstolens kansli den 17 juni 2015.

16. Skriftliga yttranden inkom från den polska och den italienska regeringen samt från Europeiska kommissionen. Varken parterna i det nationella målet eller de parter som har intervenerat i förfarandet begärde muntlig förhandling. Domstolen ansåg sig ha tillräckligt underlag för att avgöra målet utan att hålla muntlig förhandling.

V – **Bedömning**

A – *Den första tolkningsfrågan*

17. Genom den första frågan söker den hänskjutande domstolen klarhet i huruvida förordning nr 2201/2003 kan tillämpas på förfaranden för annullering av äktenskap när dessa förfaranden inletts efter det att en av makarna avlidit.

18. Med hänsyn till att den hänskjutande domstolen i sin begäran om förhandsavgörande utgår från de faktiska omständigheter som fastställts av Sąd Okręgowy w Warszawie (Regionala domstolen i Warszawa), samma domstol som upplöste äktenskapet mellan Stefan Czarnecki och Zdzisława Czarnecka genom äktenskapsskillnad 1940,*** förefaller det vid första påseende som om den talan som gett upphov till tolkningsfrågan saknar grund.

19. Emellertid kan denna sakfråga inte prövas förrän det har avgjorts huruvida polska domstolar har internationell behörighet att pröva målet vid den nationella domstolen. Det är just denna rättsfråga som är föremål för denna begäran om förhandsavgörande.

20. Den omständigheten att förordning 2201/2003 enligt dess artikel 1.1 a ska tillämpas på civilrättsliga frågor om annullering av äktenskap, är enligt den hänskjutande domstolen inte i sig avgörande.

21. Den hänskjutande domstolen erinrar om att denna förordning har ersatt rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn.**** Sistnämnda förordning grundade sig på den ”konvention som utarbetats på grundval av artikel K 3 i fördraget om Europeiska unionen, om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål”.*****

22. De bestämmelser som är aktuella i förevarande mål liknar visserligen i hög grad bestämmelserna i konventionen – vilken inte heller utesluter någon typ av förfarande för annullering av äktenskap från sitt tillämpningsområde. Den hänskjutande domstolen hänvisar emellertid till punkt 27 i professor Borrás förklarande rapport avseende ovannämnda konvention, som godkändes av rådet den 28 maj 1998******, enligt vilken ”[d]et handlar om att fastställa behörighetskriterier för äktenskapsmål, utan att man går in på sådana fall där ett äktenskaps giltighet måste granskas i samband med en ansökan om annullering när en av makarna eller t.o.m. bägge makarna har avlidit, eftersom denna situation inte omfattas av konventionens tillämpningsområde. Sådana fall uppkommer oftast som prejudiciella frågor i samband med arvstvister. Denna fråga kommer att regleras enligt de internationella instrument som är tillämpbara i frågan … eller den nationella lagen i staten, om detta är möjligt enligt den lagen”.*******

*** Vilket innebär att det med avseende på det andra äktenskapet mellan Stefan Czarnecki och Marie Louise Czarnecka som ingicks 1956 inte var fråga om bigami.

**** EGT L 160, 2000, s. 19.

***** EGT C 221, 1998, s. 1.

****** EGT C 221, 1998, s. 27, nedan kallad professor Borrás förklarande rapport.

******* För närvarande regleras frågor om behörighet i samband med arv vid dödsfall i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 650/2012 av den 4 juli 2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg (EUT L 201, 2012, s. 107).

23. Enligt den polska och den italienska regeringen ska förordning nr 2201/2003 inte tillämpas på förfaranden för annullering av äktenskap när dessa inleds efter det att en av makarna har avlidit eftersom äktenskapet i fråga inte längre existerar, på grund av den ena makens död, när en sådan talan väcks.

24. Enligt dessa regeringar rör tvisten om annullering, när äktenskapet väl har upplösts, inte huvudsakligen de fysiska personernas rättsliga status utan, som i förevarande fall, ekonomiska rättigheter inom ramen för en arvstvist.

25. Till stöd för sin ståndpunkt har den polska och den italienska regeringen även hänvisat till punkt 27 i professor Borrás förklarande rapport.

26. Jag anser tvärtom, i likhet med kommissionen, att förordning nr 2201/2003 är tillämplig på varje förfarande för annullering av äktenskap, även när en av makarna har avlidit, och detta oberoende av huruvida detta förfarande, som i det nationella målet, har samband med en arvstvist.

27. I motsats till vad den italienska regeringen har hävdat innebär inte den omständigheten att förfarandet om annullering i det nationella målet rör ett äktenskap som redan har upplösts till följd av att en av makarna har avlidit att förordning nr 2201/2003 inte ska tillämpas på förfarandet. Om den ena makens död leder till att äktenskapet upplöses med verkan för framtiden (*ex nunc*), avser nämligen ett förfarande om annullering av äktenskapet en ogiltigförklaring med retroaktiv verkan (*ex tunc*). Det kan således finnas ett intresse av att annullera ett äktenskap även efter det att detta äktenskap har upplösts till följd av att en av makarna har avlidit.

28. Dessutom, vilket kommissionen även har påpekat, lämnar lydelsen av artikel 1.1 a i förordning nr 2201/2003 inget utrymme för tvivel kring huruvida förordningen är tillämplig på ett sådant förfarande för annullering av äktenskap som det som är aktuellt i det nationella målet. Denna bestämmelse stadgar otvetydigt och utan vare sig förbehåll eller ytterligare villkor att ”[d]enna förordning skall, oberoende av domstolstyp, tillämpas på frågor om … annullering av äktenskap …”. Förfaranden för annullering av äktenskap då en av makarna har avlidit återfinns inte heller bland de fall som uttryckligen undantas från förordningens tillämpningsområde enligt artikelns tredje stycke.

29. Beträffande de argument som avser punkt 27 i professor Borrás förklarande rapport vill jag framhålla att i tillägg till det faktum att den konvention till vilken rapporten bifogats aldrig trädde i kraft, ger professor Borrás inte heller någon förklaring till varför ett sådant undantag skulle vara motiverat, vilket kommissionen även påpekat.

30. Som kommissionen vidare har uppmärksammat syftar förordning nr 2201/2003 dessutom till att erbjuda Europeiska unionens medborgare hög förutsebarhet och rättslig klarhet i frågor om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål av internationell karaktär. Det skulle därför strida mot andemeningen i och syftet med förordningen att undanta förfaranden för annullering av äktenskap från dess tillämpningsområde på grundval av att dessa förfaranden inletts efter det att en av makarna har avlidit.

31. Slutligen anger skäl 8 till förordningen att ”[m]ed avseende på äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap bör denna förordning endast tillämpas på äktenskapets upplösning och bör inte avse sådana frågor som orsakerna till äktenskapsskillnaden, förmögenhetsrättsliga konsekvenser av äktenskapet eller andra frågor som har samband med dessa”.

32. I motsats till vad den polska och den italienska regeringen hävdat, innebär inte detta skäl att förordning nr 2201/2003 inte är tillämplig på förfaranden för annullering av äktenskap som inleds sedan en av makarna avlidit. Tvärtom fastställs att förordningen för denna typ av förfaranden endast ska tillämpas på äktenskapets upplösning och inte på dess förmögenhetsrättsliga konsekvenser, exempelvis arv, som för övrigt undantas uttryckligen från förordningens tillämpningsområde genom artikel 1.3 f.

33. Följaktligen kan en domstol grunda sin behörighet på förordning nr 2201/2003 för att i förevarande fall avgöra huruvida äktenskapet mellan Stefan Czarnecki och Marie Louise Czarnecka är giltigt. Däremot är förordningen inte tillämplig på de frågor som rör arvet efter Stefan Czarneckis och hans första maka Zdzisława Czarnecka, vilket Edyta Mikolajczyk hävdar sig vara universell testamentstagare till.

34. Av dessa skäl föreslår jag att domstolen besvarar den första tolkningsfrågan på så sätt att förfaranden för annullering av äktenskap som inletts när en av makarna är död omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003.

B – *Den andra tolkningsfrågan*

35. Genom den andra tolkningsfrågan söker den hänskjutande domstolen klarhet i huruvida tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003 även omfattar förfaranden för annullering av äktenskap som inleds av en annan person än någon av makarna.

36. Den hänskjutande domstolen har i detta hänseende påpekat att professor Borrás förklarande rapport inte behandlar frågan huruvida förordningen eventuellt undantar förfaranden för annullering av äktenskap som inleds av en annan person än någon av makarna från dess tillämpningsområde. Den hänskjutande domstolen hänvisar även till att doktrinen är tvetydig i frågan. Vissa författare menar att artikel 3 i förordning nr 2201/2003 underförstått undantar varje tillämpning av förordningen på förfaranden för annullering av äktenskap som inleds av tredje man, medan andra författare anser att en möjlighet att tillämpa förordningen ska tillåtas när fråga är om ett förfarande för annullering av äktenskap som inleds på begäran av allmän åklagare eller av tredje man som har ett berättigat intresse av att få saken prövad, med det förbehållet att endast artikel 3.1 a första till fjärde strecksatserna och artikel 3.1 b i nämnda förordning skulle vara tillämpliga vid ett förfarande med en sådan processuell sammansättning.

37. Såväl den polska som den italienska regeringen är av den uppfattningen att förordning nr 2201/2003 inte är tillämplig på förfaranden för annullering av äktenskap som inleds av en annan person än någon av makarna. Till stöd härför har den polska regeringen åberopat att ett flertal behörighetsgrunder i artikel 3.1 a i förordningen hänvisar till makarnas hemvist, som kan vara gemensam eller åtskild, för att klargöra att det endast är makarna som åsyftas som möjliga parter i ett förfarande för annullering av äktenskap.

38. I likhet med kommissionen förespråkar jag en tolkning i enlighet med lydelsen av artiklarna 1 och 3 i förordning nr 2201/2003, som inte uppställer några särskilda villkor i fråga om sökandens identitet för att dessa bestämmelser ska vara tillämpliga vid förfaranden för annullering av äktenskap.

39. Även om det är riktigt att äktenskapsmål är av personlig natur, förekommer fall, såsom i det nationella målet, då tredje man kan ha ett berättigat intresse av att få sin sak prövad och det inte finns någon anledning att hindra denna från att väcka talan, eftersom det berättigade intresset inte bedöms på grundval av förordning nr 2201/2003 utan tillämplig nationell lagstiftning.

40. Det faktum att vissa av behörighetskriterierna i artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003 hänvisar till makarnas hemvist saknar betydelse för hur den andra tolkningsfrågan ska besvaras, eftersom den omständigheten att domstolarna där makarna har hemvist har internationell behörighet för annullering av äktenskap inte utesluter att tredje man kan väcka talan på samma plats enligt bestämmelserna i denna förordning.

41. Av dessa skäl föreslår jag att domstolen besvarar den andra tolkningsfrågan på så sätt att tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003 omfattar förfaranden för annullering av äktenskap som inleds av en annan person än en av makarna.

C – *Den tredje tolkningsfrågan*

42. Genom den tredje tolkningsfrågan söker den hänskjutande domstolen klarhet i huruvida en domstol i en medlemsstat kan vara behörig att pröva en talan om annullering av ett äktenskap som väckts vid den av en annan person än någon av makarna med stöd av någon av behörighetsgrunderna i artikel 3.1 a femte och sjätte strecksatserna i förordning nr 2201/2003.

43. Om dessa bestämmelser tillämpades skulle det enligt den hänskjutande domstolen kunna få till följd att polska domstolar blev behöriga att bedöma giltigheten av ett äktenskap som ingåtts i Frankrike endast på grundval av att sökanden, i detta fall Edyta Mikołajczyk, som inte är en av makarna, har hemvist i Polen och trots att sökanden inte har någon anknytning till makarnas hemvist.

44. Med beaktande av att de behörighetsgrunder som fastställs i artikel 3.1 a femte och sjätte strecksatserna i förordning 2201/2003 anger kärandens hemvist som grund för domstolens behörighet, anser den italienska regeringen att dessa bestämmelser endast åsyftar en make som sökande i målet.

45. Den italienska regeringen grundar sin uppfattning på punkt 32 i professor Borrás förklarande rapport, där valet att ge andra behörighetsgrunder än makarnas hemvist motiverades av vissa medlemsstaters önskan att inte avsevärt försvåra tillgången till rättslig prövning för makar som till följd av en kris i äktenskapet återvänt till det land där de var bosatta före äktenskapet.

46. I likhet med den italienska regeringen anser kommissionen att en bokstavstolkning av de aktuella bestämmelserna – vilket skulle ge polska domstolar internationell behörighet att avgöra en talan som väckts av tredje man om annullering av ett äktenskap som ingåtts i Frankrike – skulle strida mot syftet med förordning nr 2201/2003. Det är enligt kommissionen otänkbart att unionslagstiftaren haft för avsikt att begreppet ”sökande” skulle kunna syfta på en tredje man vid ett förfarande om annullering av äktenskap om denna har talerätt enligt nationell rätt. Enligt kommissionen har förordningens behörighetsregler utformats för att skydda makarnas intressen, inte intressen hos en tredje man som avser inleda ett sådant förfarande. Om tredje man har rätt att väcka en sådan talan är han eller hon bunden av de behörighetsregler som har utarbetats till förmån för makarna.

47. Jag delar den uppfattning och de argument som lagts fram av den italienska regeringen och kommissionen.

48. Det bör även påpekas att domstolen i punkt 48 i dom av den 16 juli 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474), redan slagit fast att ”[i] artikel 3.1 a och b i förordning nr 2201/2003 anges i detta sammanhang flera behörighetsgrunder, mellan vilka det inte fastställts någon rangordning. Samtliga kriterier som föreskrivs i nämnda artikel 3.1 är alternativa”.

49. Domstolen fann vidare i punkt 49 i nämnda dom att ”det system för fördelning av behörighet som införs genom förordning nr 2201/2003 i fråga om upplösning av äktenskap bygger på tanken att det inte är uteslutet att det samtidigt kan finnas flera behöriga domstolar. Det anges tvärtom uttryckligen att det finns flera behöriga domstolar, utan att det fastställs någon rangordning mellan dem”.

50. Av dessa passusar framgår att en tredje man som väcker talan om annullering av äktenskap får välja vid vilket forum han eller hon vill väcka talan bland dem som listas i artikel 3.1 a i förordningen.

51. Även om tredje, femte och sjätte strecksatserna i denna bestämmelse generellt sett hänvisar till kärandens eller svarandens hemvist, har domstolen fastställt, i punkt 50 i dom av den 16 juli 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474), att ”[m]edan *de kriterier som uppräknas i artikel 3.1 a i den nämnda förordningen i flera avseenden utgår från makarnas hemvist*, utgörs det kriterium som anges i artikel 3.1 b av den medlemsstat ’i vilken båda makarna är medborgare’ eller, när det gäller Förenade kungariket och Irland, båda makarna har ’domicil’”. ********

52. Det framgår tydligt av det kursiverade avsnittet att enligt domstolen hänför sig samtliga behörighetsgrunder som anges i artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003 till ena eller båda makarnas hemvist.

53. Detta är, enligt min åsikt, orsaken till att artikel 3.1 a femte strecksatsen inte grundar behörighet för det forum där sökanden enbart har hemvist, utan även föreskriver att sökanden omedelbart innan ansökan görs ska ha varit bosatt där i minst ett år. Detsamma gäller sjätte strecksatsen i denna bestämmelse, som anger att sökanden omedelbart innan ansökan görs ska ha varit bosatt i den berörda medlemsstaten i minst sex månader samt vara medborgare i den medlemsstaten.

54. Varför skulle unionslagstiftaren ha lagt till dessa villkor för ”sökanden” om det inte rörde sig om en av makarna?

55. Av dessa skäl föreslår jag att domstolen besvarar den tredje tolkningsfrågan på så sätt att artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003 inte kan tillämpas på förfaranden för annullering av äktenskap som inleds av någon annan än av makarna.

VI – **Förslag till avgörande**

56. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen ska besvara de tolkningsfrågor som framställts av Sąd Apelacyjny w Warszawie (Appellationsdomstolen i Warszawa) på följande sätt:

1) Förfaranden för annullering av äktenskap omfattas av tillämpningsområdet för rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, i ändrad lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 2115/2004 av den 2 december 2004, även när dessa förfaranden har inletts efter det att en av makarna har avlidit.

2) Tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003, i ändrad lydelse enligt förordning nr 2116/2004, omfattar även förfaranden för annullering av äktenskap som inleds av en annan person än någon av makarna.

3) Artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003, i ändrad lydelse enligt förordning nr 2116/2004, är inte tillämplig på förfaranden för annullering av äktenskap som inletts av en annan person än någon av makarna.

******** Min kursivering.